

Celem projektu jest zidentyfikowanie sposobów postępowania władz lokalnych w odpowiedzi na proces kurczenia się wsi. Zanim będzie to możliwe, konieczne jest dokładne zbadanie jaką skalę i dynamikę ma ten proces oraz jak jest zróżnicowany w polskiej przestrzeni. Badania pozwolą na ocenę, na ile polskie samorządy są przygotowane na kryzys wynikający z depopulacji, a także na zbudowanie modeli, które ilustrować będą działania władz lokalnych w warunkach kurczenia się wsi. Modele te będą opierać się na trzech elementach: świadomości włodarzy, strategicznym planowaniu oraz praktyce polityki lokalnej. Ramy analityczne reakcji decydentów zostały opracowane na podstawie wcześniejszych badań.

Obecnie, procesy depopulacyjne są szeroko omawiane w międzynarodowej literaturze naukowej, która wprowadza w tym kontekście pojęcie "rural shrinking" (kurczenie się obszarów wiejskich). Ważne jest, aby odróżnić te dwa pojęcia - depopulację i kurczenie się. Chociaż często używane są zamiennie, istnieje między nimi pewna różnica, której zrozumienie jest kluczowe dla właściwej interpretacji tych zjawisk. Kurczenie się jest bardziej złożonym procesem niż depopulacja, ponieważ uwzględnia również zmiany w strukturze gospodarki.

Badanie to składa się z dwóch głównych części: pierwsza polega na zidentyfikowaniu obszarów wiejskich, które się kurczą. W tym celu wykorzystane zostaną najnowsze dane statystyczne z Głównego Urzędu Statystycznego, aby określić, które polskie gminy wiejskie i miejsko-wiejskie są dotknięte procesem kurczenia się oraz jak jest on zaawansowany. Następnie przeprowadzona zostanie analiza skupień, aby zobaczyć, jak różni się charakter tego procesu w różnych obszarach. Analizy statystyczne opierają się na danych ilościowych obejmujących dwie dekady.

Drugą część badania będzie skoncentrowana na identyfikacji modeli postępowania władz lokalnych w odpowiedzi na proces kurczenia się. Szczegółowej uwadze poddane zostaną konsekwencje tego procesu dla lokalnych wydatków i inwestycji. Przeprowadzone zostaną badania terenowe w wybranych gminach, które obejmą: analizę dokumentów lokalnych (strategie, sprawozdania z realizacji projektów), wywiady z przedstawicielami władz lokalnych oraz wizję lokalną.

Projekt ma duże znaczenie w kontekście zrozumienia procesu kurczenia się polskiej wsi oraz podejmowania odpowiednich działań przez władze lokalne. Harmonijny rozwój obszarów wiejskich jest ważny dla społeczno-gospodarczego rozwoju Polski. Ponadto, w obliczu narastających różnic między regionami centralnymi a peryferyjnymi, zrozumienie i skuteczna reakcja na omawiane problemy jest istotna dla utrzymania społecznej spójności, politycznej legitymizacji i demokratycznego sprawowania władzy. Niniejszy projekt dostarczy nowej wiedzy i wyników badawczych, które mogą być wykorzystane przez decydentów politycznych i społecznych do podejmowania decyzji dotyczących rozwoju obszarów wiejskich. Co więcej, badania mają charakter nowatorski, ponieważ wprowadzają koncepcję "rural shrinking" do polskiego kontekstu, podczas gdy dotychczas koncentrowano się głównie na "shrinking city" (kurczeniu się miast). Nowatorskie jest również przeprowadzenie pogłębionego, jakościowego badania reakcji decydentów lokalnych na problem kurczenia się. Pozwoli to uchwycić unikalną ilustrację sposobu funkcjonowania samorządu w trudnych warunkach wraz z próbą zrozumienia jego przesłanek, determinant czy wpływu określonego kontekstu lokalnego.